

Analyse Taal in Blokjes (2009)

Deze analyse helpt onderwijsprofessionals om een afweging te maken voor een interventie op ondersteuningsniveau 3, op basis van beschreven didactische kenmerken en kenmerken die de effectiviteit van de interventie beïnvloeden.

De analyse is gemaakt op basis van bestudering van:

- Handleiding
- Oefenmappen en werkboeken
- Materialen (zoals klankblokken, klank- en regelkaarten, spellen)
- Module en Reader software

Korte beschrijving interventieprogramma

Taal in Blokjes is een gestructureerd programma dat uitgaat van de klankstructuur van de Nederlandse taal. Het is de schoolversie van de F&L-methode (Fonologische en Leerpsychologische Methode). Taal in Blokjes kan als aanvulling of ondersteuning van de reguliere methode ingezet worden voor leerlingen die hulp nodig hebben voor lezen en spellen in het basisonderwijs, het SBO en SO. Het programma kan preventief ingezet worden vanaf groep 2 of als interventie op ondersteuningsniveau 2 en 3 in de hogere groepen. Het programma kan individueel, in groepjes of klassikaal worden ingezet. Het programma gebruikt vaste kleurafspraken voor klinkers en medeklinkers. De verschillende soorten klanken worden met gekleurde blokjes weergegeven waardoor de klankstructuur van de woorden zichtbaar wordt en het fonologisch bewustzijn gestimuleerd. In leesteksten worden de klanken met markers gecodeerd. Na instructie en begeleide inoefening kunnen leerlingen in de klas en thuis oefenen in werkboeken en met software. De Module software sluit aan bij de oefeningen in de werkboeken, de Reader software is flexibel in te zetten om het lezen en begrijpen van teksten te stimuleren. Het programma kan de teksten met kleurcodes ondersteunen.

Door wie mag het interventieprogramma worden uitgevoerd?

In de handleiding wordt gesproken over begeleiding door de leerkracht of een taalspecialist. In lijn met [de uitgangspunten](#) voor intensieve zorg op ondersteuningsniveau 3 adviseren wij dat de ondersteuning wordt uitgevoerd door de lees- of taalspecialist, RT'er of IB'er (of de leerkracht/onderwijsassistent onder leiding van deze specialisten, of een orthopedagoog/psycholoog gespecialiseerd in leerproblemen). Er wordt scholing aangeboden om het programma juist uit te voeren en te implementeren.

Colofon

Deze analyse is gemaakt in het kader van Stimuleringsprogramma Aanpak Dyslexie door het Expertisecentrum Nederlands in samenwerking met externe deskundigen

© 2021

Is er voor het gebruik van het interventieprogramma een internetverbinding nodig?

- Ja → indien het bijbehorende softwarepakket wordt gebruikt.
- Nee → indien alleen de werkboeken worden gebruikt.

Voorziet het interventieprogramma in voldoende oefenmateriaal voor minimaal 10 tot 12 weken, voor 3 sessies in de week?

- Ja
- Nee

In het interventieprogramma wordt doelgericht gewerkt aan de volgende vaardigheden:

Vaardigheid	Kruis aan wat van toepassing is:
Technisch lezen	☒ Aanvankelijk ☒ Voortgezet
Spellen	☒ Aanvankelijk ☒ Voortgezet

Conclusie: in hoeverre is dit interventieprogramma evidence informed?

Taal in Blokjes is de schoolversie van de F&L-methode (Fonologische en Leerpsychologische Methode), een *evidence-based* aanpak. Uit [onderzoek](#) blijken de positieve effecten van deze aanpak bij leerlingen met dyslexie. Alle didactische principes en in grote mate de kenmerken die een rol spelen in de effectiviteit komen terug in Taal in Blokjes. Het is een uitgebreide interventie die wel wat vraagt van de onderwijsprofessional. Het is belangrijk om te weten hoe een goede foutenanalyse van het lezen en spellen gemaakt kan worden, zodat kan worden bepaald op welk niveau de leerling kan instappen. De kwaliteit van de instructie speelt daarnaast ook een grote rol, je moet goed weten op welke wijze je de instructie biedt. De workshop die wordt aangeboden om Taal in Blokjes goed te implementeren biedt daarvoor handvatten, evenals de diverse videofilms over het werken met Taal in Blokjes op school.

Kenmerken die de effectiviteit van het interventieprogramma beïnvloeden	Hoe is dit aspect uitgewerkt in het interventieprogramma?	Welke <u>extra</u> inspanningen worden van de onderwijsprofessional gevraagd om de effectiviteit te waarborgen?
<p>Het interventieprogramma bevat een planning van activiteiten, afgestemd op de leerdoelen op basis van hiaten in de lees- en spellingontwikkeling.</p>	<p>Er wordt geen planning van activiteiten aangeboden, maar de onderwijsprofessional wordt op verschillende manieren hierin ondersteund bij lezen en spellen:</p> <p>Lezen: Er kan een leestraining worden samengesteld, waarbij een keuze kan worden gemaakt wat betreft het leesniveau – er is een ruim aanbod aan teksten op verschillende niveaus-, de mate van tekstondersteuning en het aantal teksten per week.</p> <p>Spellen: Om spelling te oefenen kunnen er ook opdrachten worden klaargezet op basis van de analyse. In de handleidingen die horen bij de werkboeken staan instructies en tips voor de onderwijsprofessional welke activiteiten aangeboden kunnen worden.</p>	<p>Op basis van een uitgebreide analyse die de onderwijsprofessional maakt van de lees-spellingproblemen bepaalt de onderwijsprofessional een instapniveau en kan deze de activiteiten inplannen. De workshop die de onderwijsprofessional kan volgen biedt hiervoor meer achtergrondinformatie en handvatten.</p>

Kenmerken die de effectiviteit van het interventieprogramma beïnvloeden	Hoe is dit aspect uitgewerkt in het interventieprogramma?	Welke <u>extra</u> inspanningen worden van de onderwijsprofessional gevraagd om de effectiviteit te waarborgen?
<p>Het interventieprogramma biedt concrete handvatten voor het in stand houden/bevorderen van lees- en spellingmotivatie.</p>	<p>Met behulp van de Reader software kunnen teksten met kleuren gecodeerd worden. Hierdoor leren leerlingen ook moeilijkere teksten beter en sneller te lezen. Dit bevordert het leesplezier en de leesmotivatie. Het coderen van woorden met kleuren bevordert het inzicht in de structuur van woorden. Leerlingen ervaren succes en dit motiveert.</p> <p>De verschillende spelvormen die aan bod komen in het programma kunnen ook motiverend werken. Voorbeelden hiervan zijn de klankenbingo, de leeskwartetten, bordspellen en het dobbelspel.</p>	<p>In de handleiding wordt genoemd dat samen met de leerling een tekst uitzoeken ook goed kan werken voor de leesmotivatie in plaats van een gekozen tekst door de onderwijsprofessional.</p> <p>Het lezen van boeken komt niet terug in het programma, maar zou wel zelf door de onderwijsprofessional kunnen worden toegevoegd wanneer het een online bron is. Eventueel kan de onderwijsprofessional ook zelf een kopie van één bladzijde uit een boek maken en die laten coderen door de leerlingen, om deze vervolgens samen te lezen. Daarna kan verder worden (voor)gelezen uit het boek.</p>
<p>De handleiding biedt suggesties en concrete handvatten om expliciete instructie te bieden.</p>	<p>In de werkboeken wordt er per les aan een bepaald doel gewerkt. De onderwijsprofessional doet het voor, dan samen met de leerling, daarna oefent de leerling met anderen en/of zelfstandig. Tijdens het samen doen kan er continue door de onderwijsprofessional een check gedaan worden of de leerling het begrepen heeft en kan de instructie daarop aangepast worden.</p>	<p>Het doel van de les wordt niet expliciet benoemd, dit kan door de onderwijsprofessional nog worden toegevoegd. Net als het reflecteren op het doel aan het eind van de sessie.</p>
<p>Het interventieprogramma biedt handvatten voor effectieve feedback.</p>	<p>In de Module software wordt resultaatgerichte feedback gegeven op de uitgevoerde taken. Bij een fout kan de leerling het opnieuw proberen.</p>	<p>Er worden geen suggesties voor feedback gegeven in de handleiding. Het is als onderwijsprofessional belangrijk om zelf zowel taakgerichte (goed of fout gedaan) als procesgerichte feedback (inzet strategiegebruik/aanpak) te geven tijdens de instructie en begeleide inoefening.</p>

Didactische kenmerken van de activiteiten	Hoe is dit aspect uitgewerkt in het programma?	Welke <u>extra</u> inspanningen worden van de onderwijsprofessional gevraagd om de effectiviteit te waarborgen?
<p>Gericht op alfabetisch principe en fonologisch georiënteerd</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Auditieve informatie (fonologie) en visuele informatie (orthografie) wordt zoveel mogelijk gekoppeld. ✓ In het interventieprogramma wordt doelgericht en expliciet aandacht besteed aan letterkennis en fonologisch en fonemisch bewustzijn. ✓ De letter-klank koppelingen worden multisensorieel aangeboden. 	<p>Door het gebruik van een kleurcode voor klanken, klinkerafhankelijke regels- en regelsymbolen wordt de klank- en regelstructuur van het Nederlandse taalsysteem zichtbaar gemaakt. Er wordt uitgebreid aandacht besteed aan letterkennis, de letter-klank koppeling en fonologisch bewustzijn. Het gesproken woord is het uitgangspunt van waaruit woorden geanalyseerd en gecodeerd worden met behulp van de gekleurde blokjes, die leerlingen zelf gebruiken om de klankstructuur van woorden te 'bouwen'.</p>	<p>n.v.t.</p>
<p>Oefenen op letter-/klank-, woord-, zins-, en tekstniveau</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ In het interventieprogramma worden oefeningen op letter/klank-, woord-, zins- en tekstniveau aangeboden. ✓ De geoefende lees- en spellingmoeilijkheden worden toegepast in nieuwe en verschillende lees- en schrijfsituaties om te zorgen voor transfer. 	<p>Het oefenen wordt op alle niveaus geïntegreerd. In het werkboek en via de software schrijven leerlingen woorden en zelfbedachte teksten. Via het softwareprogramma kunnen eigen teksten (bijvoorbeeld van Nieuwsbegrip of Wikipedia) gecodeerd worden met kleuren om het lezen te ondersteunen. Dit kan afgebouwd worden van veel leesondersteuning (mate van kleurcodering, of woorden verdeeld in klankgroepen) naar steeds minder leesondersteuning.</p>	<p>n.v.t.</p>

Didactische kenmerken van de activiteiten	Hoe is dit aspect uitgewerkt in het programma?	Welke <u>extra</u> inspanningen worden van de onderwijsprofessional gevraagd om de effectiviteit te waarborgen?
<p>Aandacht voor woordstructuur</p> <p>☒ In het interventieprogramma wordt aandacht besteed aan het herkennen van woordstructuren en spellingmoeilijkheden binnen een woord.</p>	<p>Het herkennen van woordstructuren wordt uitgebreid aangeleerd en geoefend met behulp van gekleurde blokken. Er zijn aparte kleuren voor korte-, lange-, en tweetekensklanken, medeklinkers, de stomme klanken en lettercombinaties als ooi-aa-oei, eeuw-ieuw-uw. Het Leerspel woordstructuren en zinnen bouwen richt zich specifiek op de veelvoorkomende woordstructuren van de Nederlandse taal. Een leerling leert dat verschillende woorden dezelfde klankopbouw of moeilijkheid kunnen hebben. Het doel is om hoogfrequente woordstructuren makkelijker te leren lezen en schrijven.</p>	<p>n.v.t.</p>
<p>Oefenen op leestempo: eerst goed dan snel</p> <p>☒ In het interventieprogramma wordt er bij het lezen eerst op accuratesse en daarna op tempo geoefend.</p>	<p>Accuratesse staat voorop. Door de leerling de tekst te laten coderen met gekleurde markers begint de leerling voorbereid aan de tekst.</p> <p>Bij lezen op woordniveau in de Module software kan door de onderwijsprofessional de snelheid worden aangepast. Hierdoor is het ook mogelijk om eerst te oefenen op nauwkeurigheid en daarna het tempo te verhogen.</p>	<p>Door herhaald dezelfde tekst te lezen kan gewerkt aan het verhogen van het leestempo. De onderwijsprofessional kan hierin zelf keuzes maken waarbij de focus ligt op wat past bij de leerdoelen van de leerling.</p>

Didactische kenmerken van de activiteiten	Hoe is dit aspect uitgewerkt in het programma?	Welke <u>extra</u> inspanningen worden van de onderwijsprofessional gevraagd om de effectiviteit te waarborgen?
<p>Herhaling</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Geoefende leesmoeilijkheden komen herhaald aan bod in verschillende sessies. ✓ In het programma wordt er geoefend met herhaald tekstlezen of doorlezen van teksten van hetzelfde niveau. ✓ Geoefende spellingmoeilijkheden komen herhaald aan bod in verschillende sessies. 	<p>De opbouw van de negen werkboeken biedt veel ruimte voor herhaling. Werkboek 1, 2 en 3 zijn gericht op de klank-letterkoppeling van mkm-woorden. Ieder werkboek start met het herhalen van de klanken en de klankcombinaties. Eerder aangeboden spellingcategorieën worden steeds herhaald op de hogere niveaus.</p> <p>Het software programma biedt veel teksten van verschillende niveaus, waardoor het eenvoudig is om teksten van een passend niveau klaar te zetten voor de leerling en deze eventueel herhaald te lezen.</p>	<p>n.v.t.</p>